

Til medlemmerne af Kulturudvalget

København, 28. november 2023

Støtte til sikring og styrkelse af den danske fribyordning for forfulgte forfattere og kunstnere

The International Cities of Refuge Network, ICORN, eller som vi siger på dansk: Fribyordningen, har i 15 år gjort det muligt for at danske kommuner at tilbyde midlertidigt ophold og beskyttelse til en forfulgt forfatter, journalist eller kunstner. Loven, der muliggør dette, blev vedtaget af et enigt folketing i 2008 og trådte i kraft året efter.

Kort opsummeret er der siden da sket følgende på fribyområdet i Danmark:

I alt har syv kommuner været tilknyttet ordningen. Det drejer sig om Frederiksberg, Aarhus, Odense, Fanø, Helsingør, København og Hillerød. De har haft fribyforfattere og kunstnere boende fra så forskellige lande som Gambia, Zimbabwe, Iran, Venezuela, Rusland, Algeriet, Syrien, Irak og Sudan.

På nuværende tidspunkt er København vært for en forfatter fra Bangladesh og Hillerød har givet ophold til en fotojournalist fra Belarus. For dem begge gælder det, at det toårige ophold nærmer sig sin afslutning. I København er man nu i gang med udvælgelsesprocessen for at få en ny fribygæst, men i Hillerød er ordningen foreløbig sat på pause, efter at byrådet var tvunget til at gennemføre besparelser ved seneste budgetforhandlinger. Aarhus er fortsat tilknyttet ordningen, men har de sidste to år ikke inviteret en fribykunstner til byen.

Dansk PEN var i sin tid initiativtager til forslaget, der gjorde det muligt at tilknytte danske byer til det internationale Fribynetværk, og siden vedtagelsen af loven har vi varetaget den overordnede koordineringen af ordningen i Danmark.

Hele tiden har vi selvfølgelig haft for øje, at vi gerne vil rekruttere flere byer i Danmark til fribyordningen – og vi vil gerne medvirke til, at fribyordningen også forankres politisk. Der er et kæmpestort behov for flere fribyer. Hvert år får ICORN mellem 150 og 200 ansøgninger fra forfattere, journalister og kunstnere, der har brug for at være i sikkerhed for at kunne udføre deres kunstneriske eller journalistiske arbejde og der er ca. 200 ansøgere på venteliste til et fribyophold.

Som det er nu, er ordningen helt og aldeles kommunalt finansieret. Det vil sige, at kommunen betaler rejsen til og fra Danmark, en bolig og et stipendium i to år, samt eventuelt øvrige udgifter. der er forbundet med opholdet.

Byerne kan ansøge om støtte til konkrete fribyaktiviteter i 'Pulje til støtte af fribyer' hos Slots- og Kulturstyrelsen, dog max. 30.000 kr./år. Da fribyordningen i sin tid blev vedtaget, modtog de første kommuner, der meldte sig ind i ordningen, et opstartsbeløb på 300.000 kr. fra Kulturministeriet.

Vi har i fribynetværket, Dansk PEN/fribykoordinatorerne, et ønske om, at fribyerne ikke får et opstartsbeløb, men at der fra Folketinget afsættes et årligt bidrag til en by, der har en fribygæst, gerne i størrelsesordenen 100.000-120.000 kr. Det dækker langt fra alle omkostningerne ved værtskabet, men vi véd fra flere byer, at det vil være en stor støtte i det kommunale budget til fribyindsatsen – og vi er sikre på, det vil bidrage til at animere nye byer til at gå med i ordningen. Vores ambition er at få 3-5 byer mere med i ordningen i løbet af de kommende to år.

I juni måned 2023 udsendte Hillerøds borgmester Kirsten Jensen og Københavns Kultur- og Fritidsborgmester Mia Nyegaard en stærk opfordring til samtlige af landets borgmestere om at melde sig ind i den internationale fribyordning. En opfordring til byerne om på den måde være med til at gøre en konkret forskel i kampen for ytringsfrihed, ved at huse en fribygæst i en periode på to år.

Vi har hen over sommeren, både i de to kommuner Hillerød og København, gennem den danske repræsentant i UNESCO's program for medieudvikling og journalisters sikkerhed samt i Dansk PEN fået tilbagemeldinger fra flere kommuner, der viser interesse, og som ønsker at få mere information om og indgå i en dialog om evt. at blive kommende friby. Det er en dialog, vi meget gerne indgår i.

En af de helt store udfordringer i at komme i gang eller fortsætte som friby for kommunerne er desværre økonomien. Det er en problemstilling, som vi håber Folketingets Kulturudvalg vil gå ind i.

I Københavns Kommune arbejder fribykoordinatorerne sammen med ICORN's sekretariat i Stavanger og Dansk PEN på at gøre ICORN's General Assembly (GA), der skal foregå i København 29.-31.maj 2024, til en fantastisk begivenhed, både for fribykunstnerne og repræsentanter for fribyerne verden over, for København og for Danmark og danske kulturinstitutioner.

Der vil blive afholdt en række arrangementer, også med offentlig adgang. I forbindelse med, at GA afvikles i København, vil kulturministre og politikere fra både de nordiske – og andre europæiske lande, deltage. Inklusiv de tre danske fribyer er der i Norge, Sverige og Danmark tilsammen 50 byer og kommuner, der lige nu er fribyer, hvoraf de danske desværre udgør en meget lille andel. I oktober måned 2023 besøgte KL's Kulturudvalg Stavanger Kommune i Norge, og de havde i den forbindelse et møde med ICORNs sekretariat, hvor de bl.a. blev orienteret om det kolossale behov, der er for flere fribyer.

Vi oplever, at der er stor interesse for fribyordningen ude i kommunerne, men også at det er økonomien, der begrænser udbredelsen i Danmark. Modsat Norge og Sverige er ordningen her i landet udelukkende finansieret lokalt, mens der i de to andre lande er forskellig national støtte til fribyerne.

Dansk PEN har, sammen med de danske fribyer, et enestående netværkssamarbejde med de svenske fribyer, den svenske nationalkoordinator og ikke mindst fribyerne i Malmø og Lund i det, vi har kaldt Øresundsnetværket, med en høj grad af erfaringsudveksling. Her arbejder vi også for,

at fribykunstnerne kan mødes på tværs af landene, turnere med deres kunst, deltage i debatter mv. Vi samarbejder lige nu om en fælles fribydeltagelse på Kulturmødet på Mors i 2024 og muligvis på Folkemødet på Bornholm. I Dansk PEN arbejder vi i øvrigt alle ulønnet, herunder også med fribyordningen.

Vi håber, I vil støtte fribyordningen som beskrevet og dermed bidrage til en styrkelse af det danske fribyarbejde. Vi, både Dorthe Lykkegaard, der er Dansk PEN's fribykoordinator og jeg, står naturligvis til rådighed for spørgsmål og uddybning.

Med venlig hilsen

Mille Rode
Generalsekretær

Bilag og links:

Håndbog for fribyer: <https://danskpen.dk/wp-content/uploads/2021/02/Friby-ha%CC%8Andbog.pdf>
- heri findes også Lov om fribyer.

ICORN: <https://icorn.org/>

Rådet for den Europæiske Unions møde, 2023: Rådets konklusioner om udsatte og fordrevne kunstnere:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52023XG0526%2802%29> HYPERLINK
"<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52023XG0526%2802%29&qid=1699451073383>" & HYPERLINK "<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52023XG0526%2802%29&qid=1699451073383>"qid=1699451073383

./ . Borgmesterbrev vedhæftet